

Крилова М. О. Інклюзивне виховання та навчання на сучасному етапі розвитку освіти / М. О. Крилова // Система надання освіти дітям з особливими потребами в умовах сучасного навчального закладу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 14 грудня 2016 р.). – Лисичанськ: ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка». – Лисичанськ: ФОП Пронькіна К. В. – 2016. – С. 63–66.

У цій статті широко розкривається актуальність теми, а також, в основному, робиться акцент на методиці викладання математики. Заняття з математики виконують виховну функцію і сприяють розвитку і формуванню особистості розумово відсталих школярів. Вони дозволяють формувати систему соціально ціннісних моральних норм і правил, які є загальноприйнятими в суспільному середовищі, зокрема таких навичок і звичок, як точність, акуратність, працелюбність, вміння долати труднощі тощо. В цьому полягає виховне завдання математики.

Ключові слова: *інклюзивне навчання, освіта, методика математики.*

Крилова Марина Олександрівна

ІНКЛЮЗИВНЕ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Істотні зміни, що відбуваються останнім часом у сфері освіти в Україні пов'язані з новим ставленням до інвалідів і дітей з обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ). Інтеграційні процеси все повніше охоплюють різні категорії дітей із відхиленнями у розвитку. Оновлюється категоріальний апарат відповідно до міжнародної практики та тенденцією гуманістичного підходу, змінюються концептуальні і правові основи спеціальної освіти. З'являється і активно розвивається, поряд з інтеграцією, інклюзивна освіта, спрямоване на забезпечення корекції порушень розвитку у різних категорій дітей з ОМЗ, надання їм кваліфікованої допомоги в освоєнні програм дитячого садка і школи.

Досвід здійснення інтеграційних програм в Україні і в усьому світі (корекційні класи в масових школах) привів до розуміння того, що, з одного боку, індивідуальний підхід, який застосовується до дітей з особливими освітніми потребами, важливий кожній дитині, що знайдені в процесі створення комбінованих дитячих садків методи і способи навчання і виховання відкривають нові перспективи для дітей з нормативним розвитком, а з іншого боку, стало очевидним, що виділення "особливих" класів в школах і груп в дитячому садку часто веде до виключення дітей з ОМЗ з культурного та соціального життя освітнього закладу, створює певні перешкоди в спілкуванні та взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Тому, від моделі "інтеграції" стали переходити до ідеї "інклюзії" - спільного навчання і виховання дітей з різними стартовими можливостями.

Актуальність впровадження інклюзивного навчання в педагогічну практику не викликає сумнівів. Такий вид навчання в ОУ уможливорює надання необхідної психолого-педагогічної та медико-соціальної допомоги великій кількості дітей, дозволяє максимально наблизити її до місця проживання дитини, забезпечити батьків консультативною підтримкою, а також підготувати суспільство до прийняття людини з обмеженими можливостями здоров'я.

Введення в людське співтовариство дітей з особливостями — є основним завданням всієї системи корекційної допомоги. Соціальна інтеграція розуміється, як кінцева мета спеціального інклюзивного навчання, спрямованого на включення індивідуума в життя суспільства. Освітня ж інтеграція, будучи частиною інтеграції соціальної, розглядається як процес виховання і навчання особливих дітей спільно з тими, що розвиваються нормально.

Інклюзивні освітні установи створюють ідеальні умови для того, щоб члени спільноти не тільки краще розуміли питання навчання, виховання, соціалізації та інтеграції дітей-інвалідів, а й долучалися до нової системи цінностей і поглядів для кращої взаємодії з оточуючими, незалежно від того, відрізняються вони або схожі.

Інклюзивна освіта — це визнання цінності відмінностей всіх дітей і їх здатності до навчання, яке ведеться у той спосіб, який найбільше підходить кожній дитині. Це гнучка, відкрита, динамічна система, де враховуються потреби всіх дітей, не тільки з проблемами розвитку, але і різних етнічних груп, статі, віку, приналежності до тієї чи іншої соціальної групи.

Мета інклюзивної освіти полягає в досягненні всіма дітьми певного суспільного статусу і затвердження своєї соціальної значимості. Це відноситься і до дітей з особливостями у розвитку. Спільне навчання дітей з різними психофізіологічними можливостями — це спроба надати впевненість в своїх силах дітям з обмеженими можливостями здоров'я. Діти з особливими освітніми потребами потребують не тільки в особливому ставленні і підтримки, але також у включенні компенсаторних механізмів, розвитку своїх здібностей і досягнення успіхів при навчанні в школі.

Існує вісім основних принципів інклюзивної освіти:

1. Цінність людини не залежить від його здібностей і досягнень.
2. Кожна людина здатна відчувати і думати.
3. Кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутим.
4. Всі люди потребують один одного.
5. Справжнє освіту може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємин.
6. Всі люди мають потребу в підтримці і дружбу однолітків.
7. Для всіх учнів досягнення прогресу швидше може бути в тому, що вони можуть робити, ніж в тому, що не можуть.
8. Різноманітність підсилює всі сторони життя людини.

Інклюзивне виховання повинне бути доступним і розвиваючим. В інклюзованому ДНЗ необхідно мати хороше сучасне обладнання для проведення всіх видів занять, ігротерапії, музичної терапії і т.д. Важливим моментом є наявність у дошкільному та навчальному закладі добре навченої команди фахівців. Вихователі, психологи, логопеди, музичні керівники повинні володіти прийомами різних галузей корекційної педагогіки та елементами

здоров'язберігаючих технологій, так як будь-які реформи не проходили в системі освіти, в результаті вони, так чи інакше, замикаються на конкретному виконавцеві — педагогові. Саме педагог є основною фігурою при реалізації на практиці основних нововведень. Безпосереднє включення дітей із різними психофізіологічними порушеннями в загальноосвітні групи лягає на плечі самих установ і педагогічного колективу ДНЗ.

Недоліками інклюзивної освіти є психологічна неготовність суспільства до прийняття людини з обмеженими можливостями здоров'я, недосконалість системи соціальної підтримки і забезпечення таких осіб та інвалідів. Складність вирішення проблеми роботи з дітьми з ОВЗ посилюється професійною некомпетентністю фахівців освітніх установ, недостатнім розумінням в суспільстві можливостей таких дітей, рівноправно беруть участь у житті суспільства. Виходячи з цього, потрібна розробка і створення умов для підвищення рівня професійної компетентності педагогів міста, які здійснюють інклюзивне навчання в загальноосвітніх установах, і батьків, що мають дітей з ОМЗ.

Інклюзивна освіта в Україні поки що носить експериментальний характер і має ряд недоліків. Можна відзначити відсутність спеціальної підготовки педагогічних працівників ДНЗ, незнання ними основ корекційної педагогіки та спеціальної психології, а також несформований програмний і методологічний апарат "інклюзії", недостатнє матеріально-технічне оснащення установ.

Процес навчання математики дітей зі стійкими інтелектуальними вадами є одним із найскладніших у корекційній педагогіці, адже система математичних знань базується на достатньому розвитку таких мислинневих процесів, як аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування тощо, які ушкоджені в них найбільшою мірою.

На уроках математики розумово відсталі школярі вчать спостерігати за предметами та відношеннями, порівнювати та співставляти їх між собою. При цьому у них формується вміння помічати, виділяти окремі ознаки, визначати у процесі їхньої характеристики основні і другорядні.

Процес розв'язування задач відіграє значну роль у формуванні уявлень школярів. Працюючи над їхнім змістом діти уявляють відображену предметно-дійову ситуацію, в залежності між заданими параметрами і шуканим. Надалі співвідносять умову з запитанням, намічають шляхи розв'язання поставленої проблеми, план послідовного виконання дій. Таким чином, розв'язок задачі виступає як результат спільної діяльності уявлення і мислення. Слід зазначити, що така робота над задачею сприяє як розвитку мислення з одного боку, так і творчої уяви, творчих здібностей – з іншого.

Для розумово відсталих учнів характерними є порушення просторової орієнтації і моторики, причому в більшості з них спостерігається недорозвиток дрібної диференційованості рухів руки, що призводить до труднощів оволодіння навичками письма, читання, рахунку. Використання на уроках математики практичних робіт з ліплення геометричних форм, їх обведення, малювання, штрихування тощо сприяє корекції цих недоліків.

Уроки математики покликані реалізувати зв'язок навчання з життям. На них учні вчаться вирішувати життєво-практичні завдання, що будуть постійно зустрічатись після закінчення школи. Тому школа в цілому і уроки математики зокрема, покликані дати якомога більше практичних знань, умінь та навичок, як сприятимуть вирішенню певних проблемних ситуацій у процесі входження до соціального середовища.

Рекомендована і використана література:

1. Бітов А.Л. Особлива дитина дослідження і досвід допомоги. Проблеми інтеграції та соціалізації, – М.: Правда, 2000., с.254
2. Буре Р. С., Островська Л. Ф. Вихователь і діти – М., 2001. –174с.
3. Бурлова Н.Б. Соціальний захист дитинства / Н.Б. Бурлова // Довідник керівника дошкільного закладу. - 2012 року № 10, с. 56-60.
4. Гулідів П.В. Основні напрями модернізації інфраструктури дошкільних установ / П.В. Гулідів // Довідник керівника дошкільного закладу. – 2012 року № 7, с. 42-45.

5. Єкжанова Е.А., Стребелева Е.А. Корекційно-розвивальне навчання і виховання. Програма дошкільних освітніх установ компенсуючого виду для дітей із порушенням інтелекту / Е.А. Єкжанова, Е.А. Стребелева - М .: Просвіта, 2005, - 272 с.